

## Minnen från krigstiden

I *Minnen från krigstiden*<sup>1</sup> har Ingalill Ihrcke-Åberg sammanställt 24 självbiografiska texter om kriget. Materialet till boken härrör från en insamling som Folkkultursarkivet vid Svenska litteratursällskapet gjorde år 2001, och som resulterade i närmare 2000 textsidor fördelade på 136 svar. Temat för insamlingen var hur människor i olika ålder och livssituation upplevde livet under kriget.

Boken är indelad i fem avsnitt: Barn under kriget, Ungdomstid – engagemang och arbetsplikt, Vardag och ransonering, De stora förlusterna, samt Militär- och frontminnen. Varje avsnitt inleds med en kort översikt där det ingår kortfattade fakta om krigstiden och de politiska skeendena. Dessa avsnitt är korta och lättlästa. Avsikten har enligt förordet heller inte varit att utförligt förklara de krigstida förhållandena. I stället ger dessa översikter den oinvidige läsaren en bakgrund och en förankring till innehållet i texterna. Upplägget är enligt mig pedagogiskt välfungerande, och det är betydligt lättare att ta till sig av de upplevelser som skribenterna delar med sig av när man

<sup>1</sup> *Minnen från krigstiden*. Ingalill Ihrcke-Åberg (red.). (Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland 672.) (Meddelanden från Folkkultursarkivet 20.) Helsingfors 2005.

först blir introducerad till ämnet på detta sätt.

Ihrcke-Åberg har till boken valt texter som hon ansett tematiskt motsvarar hela det insamlade materialet. Många har skrivit om sina barndomsminnen, och därför har barnets syn på kriget getts det största utrymmet i boken. Berättelserna handlar bland annat om hur det var att vara barn i krigets Finland, livet som krigsbarn i Sverige och om skrämmande upplevelser i form av bombardemang, flygalarm och evakuering. Det är fråga om starka händelser som satt sin prägel på barnen. En av texterna är illustrerad med några av skribentens egna barndomsteckningar som visar en fyraåringens uppfattning om fienden och om Röda arméns soldater.

Livet för dem som var unga under kriget präglades av arbetsplikt och engagemang i frivilligorganisationer som skyddskårens soldatgossar, lottornas flickavdelning eller Röda Korsets hjälpsysterorganisation. Vardagen på hemmafronten präglades i sin tur av brist, matkuponger och ransonering, och som en följd av detta hur man skulle få tag på mat och andra förnödenheter. Ett särskilt gripande avsnitt i boken handlar om de stora personliga förlusterna som drabbade så många under kriget. I berättelserna får vi möta kvinnor som förlorat sina fästmän, makar eller

fäder, och de delger oss sin sorg som fortfarande finns kvar så många år efter. Det sista avsnittet handlar om frontminnen. Vi får läsa om vinterkrigets utbrott, om händelserna vid storanfallet på midsommaren 1944 och en längre text av en veteran som var med under båda krigen.

Boken inleds med ett kort vetenskapligt hållet avsnitt om minne och självbiografier. Det inledande kapitlet diskuterar hur man kan använda personliga hågkomster som källmaterial, och kontentan är att

självbiografiska texter är särskilt lämpade då man vill veta hur något upplevdes. Inledningskapitlet bjudar för vetenskapliga analyser av berättelserna, och för den vetenskapligt skolade som kanske väntar sig sådana är boken litet av en besvikelse. För den som däremot vill veta något om hur så kallat vanligt folk upplevde sin situation under kriget är boken en lätt-tillgänglig guldgruva.

*Sofie Strandén*